

PERSONALITĂȚI DE VAZĂ ALE INTELECTUALITĂȚII TEHNICE ROMÂNEȘTI

„Ce noroc ar avea omenirea dacă ar exista multe nații care să-i fi adus –
față de numărul de locuitori – atât cât ia adus nația română în ultimii 120 de ani”
(Henri Coandă)

PANTELIMON HALIPPA
(1883-1979)

Publicist, poet, militant al mișcării naționale, om politic; membru corespondent al Academiei Române.

Pantelimon Halippa s-a născut la 1 august 1883 în satul Cubolta, județul Soroca, Basarabia. Și-a făcut studiile la școala primară din satul natal, Școala spirituală din Edineț și la Seminarul teologic din Chișinău, după absolvirea căruia (1904) se înscrie la facultatea de fizică și matematică a Universității din Dorpat (azi - Tartu, Estonia). Aderă la mișcarea revoluționară a studenților în sprijinul primei revoluții ruse, pleacă ca delegat al țăranimii basarabene la Moscova pentru a participa la Congresul Uniunii țăranilor din toată Rusia, unde, însă, este arestat și escortat în Basarabia. Sosind la începutul anului 1906 la Chișinău, participă la întrunirile clandestine ale unor cercuri de intelectuali basarabeni, care la început aveau orientări politice diverse. Împreună cu alți patrioți ajunge la concluzia că este insuficient de a obține numai prăbușirea orânduirii politice a țarismului, e necesară mobilizarea tuturor forțelor fizice și spirituale pentru prosperarea neamului. Este unul din fondatorii și colaboratorii principali ai primului ziar românesc din ținut „*Basarabia*”, prin care se propaga ideea și demnitatea națională. După închiderea, în martie 1907, a acestei gazete a colaborat la ziarul „*Viața Basarabiei*”, fiind editate doar șase numere.

În toamna anului 1908 pleacă în România, unde se înscrie la facultatea de litere a Universității din Iași. Terminându-și studiile, în anul 1912 revine în Basarabia, unde împreună cu Nicolae Alexandri fondează revista „*Cuvântul moldovenesc*” (primul număr a apărut în 1913), iar în 1914 și o gazetă săptămânală cu același titlu, fiind redactorul publicațiilor. La constituirea Partidului Național Moldovenesc (1917) este ales secretar. Pe parcursul acestui an a participat aproape la toate manifestările politice de prim rang, la care propune și obține aprobarea rezoluției privind autonomia Basarabiei. A participat la Congresul țăranilor din întreaga Rusie, fiind delegat din partea plugarilor basarabeni.

Ca deputat, vicepreședinte și președinte al Sfatului Țării a contribuit esențial la proclamarea autonomiei Basarabiei (2 decembrie 1917), a Republicii Democratice Moldovenești independente (24 ianuarie 1918), la unirea Basarabiei cu România (27 martie 1918). În perioada interbelică Pan Halippa a continuat să participe activ în viața politică și publică. A fost ministru al Basarabiei (1919-1920), deputat și senator în Parlamentul României (1918-1934). A fondat Universitatea populară din Chișinău (1917), a organizat Conservatorul moldovenesc din capitala ținutului, a întemeiat Societatea de editură și librărie „*Luceafărul*” din Chișinău și Societatea scriitorilor și publiciștilor basarabeni (24 martie 1940), a fondat și a deținut postul de director al revistei „*Viața Basarabiei*”.

Moștenirea literară a lui Pantelimon Halippa cuprinde peste 280 de poezii și traduceri, numeroase articole, schițe și memorii. A reușit să editeze doar un singur volum „*Flori de pârlăoagă*” (Iași, 1921), prefăcut de Mihail Sadoveanu. În 1950 este arestat și închis pentru doi ani la închisoarea Sighet, în 1952 este predat Uniunii Sovietice, unde a fost condamnat la 25 ani de muncă silnică în Siberia, fiind învinuit că este „*trădător al țării sovietice*”. După trei ani de detenție în lagărele staliniste este amnistiat și revine în România, unde încă doi ani stă la închisoarea Gherla. În perioada totalitarismului comunist în România pledează pentru adevărul istoric despre Basarabia. La 15 octombrie 1918 Pantelimon Halippa este ales membru corespondent al Academiei Române; în 1948 a fost exclus din rândurile ei; în 1990 - restabilit.

S-a stins din viață la 30 aprilie 1979.

Rubrică susținută de Valeriu Dulgheru